

Vindinge Lokalhistoriske Forening og Arkiv

Mindstrupgaard

”Gården ligger temmelig højt ved vejen mellem Vindinge og Tune, og der er vid udsigt fra denne mod syd og vest”, hedder det i en ældre beskrivelse. Og sådan lå Mindstrupgaard fra udflytningen i 1802 til omlægningen af Tunevejen fra Vindinge i 1970erne.

Gården var en af de 5 fæstegårde i Vindinge, hvis indtægter aflønnede professorer ved Københavns universitet. Takket være lokalhistorikeren Knud Sørensens flittige studier i rigsarkiv og landsarkiv kender vi stort set alle fæsterne siden 1600 på den gård, der senere fik navnet **Mindstrupgaard**. Den hørte til de større, dens hartkorn var en smule skiftende, men altid omkring 12 tdr.

1. Peder Melchiorson

Udskiftningen af byens jord mellem godsejerne startede i 1778, og noget af det første, der skulle ske, var at sætte ”skel og hegn” og ”led” mellem landsbyerne, hvor grænserne før havde været flydende. Den dyrkede jord endte mellem landsbyerne i overdrev, hvor kreaturerne græssede. Der havde fx ikke været led mellem Tune og Vindinge, da ”tunerne” og ”vindingerne” vogtede kreaturer i fællesskab på overdrevet.

Professorerne var ikke vilde med udskiftningen, fordi det gamle fæstesystem sikrede dem faste, årlige afgifter, hvis værdi på den tid steg år for år. Men den regerende kronprins Frederik pressede på, og endelig i 1801 kunne landinspektøren afslutte den endelige deling mellem de 5 gårde. Allerede året efter flyttede fæstebonde **Peder Melchiorson** gården fra dens plads nord for kirken ud på den tildelte lod, som blev gennemskåret af en ny vej til Tune. Her tog gården navn efter en gammel lokalitet, som i 1619 blev kaldt ”Menstrup” og efter navnet kun kan have været en lille udflytterbebyggelse fra Vindinge. Peder Melchiorson havde giftet sig til gården med forgængerens datter, Ellen Larsdatter.

2. Israel Andersen

I 1811 døde Peder Melchiorson, og hans enke overtog fæstet til hun døde i 1824. En kort periode bestyrede den 24-årige datter Maren Pedersdatter gården sammen med sin morfar, indtil hun i 1825 blev gift i Vindinge kirke med den 30-årige **Israel Andersen** fra Tune.

Det blandt danske lutheranere sjældne navn ”Israel” kan han have arvet fra en oldefar. Det har intet med staten Israel at gøre, den eksisterede slet ikke den gang. Derimod fik patriarken Jakob i det gamle testamente besked om, at hans navn ikke længere skulle være Jakob, men ”Israel, for du har kæmpet med Gud og mennesker og sejret”. Og Jacob var ganske almindeligt.

I 1826 – midt under landbrugskrisen – fik Israel Andersen ”arvefæste- og skødebrev” på sin gård, ”Mindstrupgaard kaldet”, med dens godt 12 tdr.

hartkorn og godt 100 tdr. land. En arvefæster adskilte sig kun fra en selvejer ved, at han i stedet for en købesum skulle betale en fast årlig afgift og en afgift ved ”ejerskifte”. Mod endnu en afgift kunne Israel Andersen også overtage jagtretten, som godsejerne ellers normalt beholdt.

I 1842 erstattede Israel Andersen bindingsværks-hovedbygningen med et grundmuret stuehus, dog stadig med stråtag.

3. Peder Rasmussen

For 3. gang blev gården efter Israel Andersens død i 1849 overdraget til en svigersøn, og for 2. gang til én fra Tune. Datteren, den 21-årige Ellen Israelsen, giftede sig den 24.5. 1850 med **Peder Rasmussen** fra Tinggården i Tune. Han byggede i 1880 det endnu eksisterende, store stuehus. Ellen Israelsens 3 år ældre bror, Anders Israelsen, var nogle måneder før hendes giftermål blevet gift med datteren på Lønbjerggaard i Vindinge, som han overtog året efter. Vi ved ikke, hvorfor han fravalgte faderens gård, måske syntes han, der var ensomt på den enligt liggende Mindstrupgård. Lønbjerggård blev på sin plads i landsbyen i hans levetid!

4. Christen Nielsen

Efter 4 generationer og godt 120 år i slægtens besiddelse gik Mindstrupgaard i 1889 over på fremmede hænder. **Christen Nielsen** fra Jystrup og Ane Dorthe Jensen fra Ousted byggede i 1891 fire nye avlslænger, 3 i grundmur og én i bindingsværk, alle med stråtag. I 1907 nævnes et ”arbejderhus”, formodentlig det andetsteds omtalte fodermesterhus. Udover ham var det normale folkehold 1 forkarl, 1 karl, 2 piger, en daglejer og i høsten 2 mand ekstra.

5. Didrik Brochsgaard

I 1915 solgte Christen Nielsen gården til Didrik Brochsgaard, som kom endnu længere borte fra. Der var for alvor kommet opbrud i landbefolkningen.

Didrik Brochsgaard var i 1915 29 år. Han stammede fra Lemvig-egnen, var uddannet ved landbruget og blev forvalter på en gård på Fyn. Her kan han have truffet sin senere ægtefælle, den 9 år ældre Maren Larsen fra Vestfyn. Inden han overtog Mindstrupgaard, uddannede han sig som landbrugskandidat (agronom) og arbejdede ved skovbruget for ØK i Siam (Thailand).

Som landmand må han have været dygtig. Ligesom forgængeren havde han 7 arbejdsheste i sin stald, men mens besætningen ved overtagelsen i 1915 var på 33 kreaturer var den 1930 vokset til 40 køer og 30 ungdreuer.

Forgængeren havde leveret mælk til Allershøj andelsmejeri i Snoldelev-Hastrup syd for Tune. Fællesmejeriet i Vindinge havde muligvis et dårligt ry indtil 1908, da en ny ejer kom til, og Brochsgaard leverede da også til Vindinge. Ved overtagelsen var der 35 svin på gården, i 1930 var produktionen af slagtesvin steget til 500 årligt – bacon til England! Svinene leveredes ikke til Roskilde, men til Køge andelsslagteri. Brochsgaard var 1920-1934 desuden formand for Roskildeegnens kreaturesportforening. Den alvorlige krise i 1930erne mærkedes også på Mindstrupgaard. Staten måtte i slutningen af 30erne bevilge saneringslån til mange, gældsplagede landmænd. Brochsgaard fik et af de mindre på 15.000 kr. til betaling af 10.000 til Roskilde Landbobank, 4.800 til Roskildeegnens Foderstofforretning på Hestetorvet og 200 kr. til uddeler Viggo Frydendal-Andersen, Vindinge Brugs.

6. Skyttegravsforeningen

Didrik Brochsgaard brugte den proprietærtitel, som de 12 tdr. hartkorn gav ret til. I 1935 var han Venstres folketingskandidat i Lejrekredsen. Men mest kendt blev han under første verdenskrig som formand for Tunestillingens skyttegravsforening og leder af forhandlingerne om erstatninger til de landmænd, der som han selv måtte lægge jord til befæstningerne.

Erstatningerne blev af en sådan størrelse, at lodsejerne i taknemmelighed afholdt en stor fest på Hotel Prindsen den 14.1.1920 og forærede Brochsgaard et lommeur i guld, en sølvskål med indgraveringer og et 3-tårnet sølvbestik til mange personer; man havde først tilbudt ham en fordvogn, som han ikke var interesseret i. Dertil fik han overrakt en trykt adresse med 120 navne:

Undertegnede medlemmer af skyttegravsforeningen bringer Dem herved vor bedste tak for deres uegennyttige og dygtige arbejde i foreningens tjeneste.

Om Brochsgaards valg som formand for skyttegravsforeningen siger forfatteren Becker-Larsen: *Et bedre valg kunne man ikke have truffet.*

Brochsgaard var hurtig til at vurdere en situation og træffe sin beslutning, udholdende, frygtløs, ubestikkelig – og ilter og stejl. Et klart høvdingeemne, hvis ry endnu (1986) lever på egnen.

Ilterheden viste sig i februar 1918, da Brochsgaards egne lucerne- og kløvermarker under en øvelse blev trampet ned af delinger fra et kompagni. Det gav anledning til en konfrontation med kompagnichefen, som herredsretten takserede til 14 dages simpelt fængsel og betaling af sagens omkostninger. Brochsgaard ankede dommen, og den Kgl. Landsover- samt Hof og Stadsret i København ændrede den til en bøde på 250 kroner eller simpelt fængsel i 25 dage; Skyttegravsforeningen betalte solidarisk bøden.

7. Mogens Brochsgaard

Marie Brochsgaard døde den 28.1. 1957 og Didrik Brochsgaard den 24. 5. 1959. De havde sønnen Mogens, født 10.4. 1917, som efter krigen var forpagter for sin far, og datteren Ellen Margrethe.

Mogens Brochsgaard havde i 1951 en besætning på 7 heste, 24 køer, 10 kvier, 10 kalve 1 tyr, 3 grisesøer og 25 fedesvin. Fastelavns søndag i 1954 brændte gårdens staldbygninger. Der var kun det vand til slukningen, som brandbilerne havde med, hedder det. Mogens Brochsgaards køer blev opstaldet hos Holger Andersen på Lysegaard i Vindinge og stod der endnu, da en brand på en nabogård den 24. april også antændte og nedbrændte Lysegaard. Situationen var kaotisk, men det lykkedes at få begge besætninger ud.

Efter forældrenes død overtog Mogens Brochsgaard den 7. november 1959 gården og købte sin søster ud.

I 1961 var hestene for længst væk, men der var stadig kreaturer og ikke mindst svin at forsikre. Snart var dog også her landbruget kvægløst, og grusgravningen i fuld gang.

Ellen og Mogens Brochsgaard fik to børn, Ole, født 22.12. 1946, og Anne Birgitte, født 26.3. 1950. Begge kom til verden på St. Maria Hospital og er derfor opført i Domkirkesognets kirkebøger.

